

Мазниця А.А.

здобувач,

Київський міжнародний університет

ДОКТРИНАЛЬНЕ ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА: ДЕЯКІ АСПЕКТИ

Тлумаченню підлягає не право чи конкретний нормативно-правовий акт, а саме норма права як загальнообов'язкове правило поведінки встановлене та санкціоноване державою. Тлумачення норм права має дві складові. По-перше, тлумачення – це з'ясування, тобто певний мисленнєвий процес, який відбувається у свідомості суб'єкта. Саме так розуміли тлумачення багато вчених: С.І. Вітрянський, Б.В. Щетінін, Г.В. Шершеневич, В.В. Суслов та інші). Вчені – прихильники цього напрямку дотримуються уявлення про тлумачення як діяльності, що не має зовнішніх форм прояву. По-друге, тлумачення розуміється як роз'яснення змісту норми, що здійснюється відповідними суб'єктами та адресується іншим учасникам суспільних відносин (С.О. Галунський, М.С. Строгович, Ю.Г. Ткаченко та інші).

Доктринальне тлумачення або як його ще називають – наукове тлумачення, по різному трактується вченими, але його значення не слід зменшувати. Так, доктринальне тлумачення має свої особливості: 1) воно відрізняється глибиною; 2) йому властива системність; 3) воно має високий авторитет; 4) воно неодноразово використовується широким колом практичних працівників та інших осіб; 5) його результати знаходять відображення в монографіях, статтях, підручниках, коментарях, доповідних записках, експертних висновках, пропозиціях по вдосконаленню законодавства та інших письмових документах. Можливі також публічні виступи вчених щодо роз'яснення норм права. Неофіційне тлумачення збагачує юридичну науку і практику новими знаннями, додає імпульс реформуванню правової системи і юридичної практики [1, с. 391]. Фінальні результати всіх наукових напрацювань юристів, включаючи й пропозиції щодо покращення у сфері інтерпретаційної діяльності, як загальновідомо, обов'язково надсилаються до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, а також Президенту України, де вони розглядаються на предмет доцільності їх використання під час нормопроектної діяльності відповідних державних інституцій. Тому вчені, на нашу думку, заслужено займають своє місце серед суб'єктів неофіційного тлумачення норм права.

Окрім вчених, неофіційне тлумачення правових актів здійснюють також інші фахівці у галузі права, які мають юридичну освіту та значний

досвід практичної діяльності у сфері правозастосування. Це працівники юридичних фірм, чиновники, депутати всіх рівнів тощо. Тлумачення надаються нами під час інтерв'ю, публікування аналітичних висновків або просто під час виконання професійної діяльності. Не має значення, висловлюють вони власні міркування відносно законодавчих процесів у державі, висвітлюють діяльність організацій в яких працюють чи просто надають первинну правову допомогу громадянам, здійснене ними тлумачення є невід'ємною частиною процесу реалізації норм права. Часто ці результати також знаходять своє зовнішнє відображення і мають авторитетний характер.

Є ще одна категорія осіб, які хоч і не мають прямого відношення до юриспруденції, але їх постійне знаходження на вершині соціальних рухів, їх публічна (громадська) діяльність, притягує увагу до висловлених ними думок. Це відомі журналісти, громадські діячі, політологи, соціологи тощо. Як приклад, слід згадати резонансний законопроект № 10112 від 23.02.2012 р. «Про внесення змін до статті 167 Податкового кодексу України» [2]. Автори законопроекту пропонували переглянути систему оподаткування для фізичних осіб. Зокрема, підвищити податкове навантаження до 17%, для бездітних українців, які досягли 30 років. Різні експерти та представники преси тривалий час детально роз'яснювали громадськості позитивні та негативні сторони цього законопроекту і своїми діями вплинули на громадську свідомість, яку автори законопроекту вимушені були врахувати. Як можна побачити, зазначений законопроект його авторами згодом було відкликано.

У випадках, коли законодавець не виявив бажання надати визначення певних фінансових термінів, або просто не встиг це зробити, правозастосувачі вдаються до власного тлумачення цих, здебільшого запозичених іноземних слів, які набувають все більшого поширення серед суб'єктів господарювання. Домовляючись між собою, яким чином розуміти певні слова та словосполучення, фізичні та юридичні особи закріплюють ці тлумачення у текстах угод. До таких термінів відносяться: комерційний підкуп, рекламація, промоутерська акція тощо. Також до подібних кроків підприємці вдаються коли бажають надати у договорі якомусь терміну ширше або вужче значення ніж воно закріплено законодавцем (наприклад: реєстр цін). Часто подібні тлумачення можна зустріти у типових договорах комерційних банків (договір про відкриття кредитної лінії тощо).

Список використаних джерел:

1. Кашанина Т. В. Юридическая техника : учеб. / Т. В. Кашина. – 2-е изд., пересмотр. – М. : Норма : ИНФРА-М. 2011. – 496 с.
2. Про внесення змін до статті 167 Податкового кодексу України : Проект закону від 23.02.2012 р. № 10112 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42672